

MUKAYESELİ HUKUK VE HUKUK TARİHİ
AÇISINDAN YAPTIRIM TÜRÜ OLARAK TEŞHİR

Ahmet KILINÇ¹

PILLORY AS A SANCTION IN TERMS OF
COMPARATIVE LAW AND HISTORY OF LAW

ÖZET

Bu makalenin konusunu mukayeseli hukuk ve hukuk tarihi bilimleri ışığında ceza hukuku yaptırımı şeklinde uygulanan teşhir oluşturmaktadır. Biz teşhiri geniş yorumlayarak, teşhir edilen olgunun çeşitli yöntemlerle diğer kişiler tarafından bilinmesi en azından ondan haberdar olunması olarak algılıyoruz. Çağdaş ceza hukukunun ortaya koyduğu iyi bir cezada olması gereken şahsilik, insan onuruyla bağdaşma ve düzeltilebilirlik prensipleri dikkate alındığında teşhiri teknik anlamda ceza olarak kabul etmemek gerekir. Fakat hukuk tarihinde çeşitli devletlerde teşhir, hem bir ceza olarak uygulanmış hem de hükmün alenen infazı şeklinde karşımıza çıkmıştır. Çok yakın tarihe kadar ise teşhir ülkemizde hükmün ilanı şeklinde kendisini göstermiştir. Bugün ise Amerika Birleşik Devletleri'nde teşhir, güvenlik tedbiri şeklinde uygulanmaktadır. Faili teşhir etmek ile onun doğrudan manevi varlığına bir müdahale söz konusu olmaktadır. Bu nedenle bu müessese kullanılırken çok dikkatli olmak gerekir.

Anahtar Kelimeler: Teşhir, Hükmün İlanı, Hükmün Alenen İnfazı

ABSTRACT

This essay examines pillory that is a penal sanction in the light of comparative law and history of law disciplines. We put a wide interpretation on pillory and we think if the people knew about the pilloried subject in any wise, we could easily say there is a pillory. Taking on board the principles of contemporary penal law, pillory is not a penalty. But in the history of law at the various countries pillory is used as a penalty and you can find pillory as public execution of sentence. In Turkey pillory was used as proclaim of sentence. Today in United States of America pillory is used as safety measure. Pillorying the offender interferes in human rights. So executer must be very careful while using pillory.

Key Words: Pillory, Proclaim of Sentence, Public Execution of the Sentence

¹ Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Araştırma Görevlisi

GİRİŞ

Bir kamu hukuku dalı olan ceza hukukunun konusunun genel bir anlatımla suçlar ve cezalar olduğu herkesçe bilinen bir gerçektir. Anılan suçlar ve cezaların neler olduğu; bunların nasıl belirleneceği, kısacası ceza hukukunun temel ilkeleri belli bir tarihi gelişim neticesinde ortaya çıkmıştır. Bu gelişim evresinde insanoğlu çeşitli suç türleri ve bunlara uygulanacak yaptırım türleri oluşturmuştur.

Bu çalışmamızla zamanında hem milli hukukumuzda hem de mukayeseli hukukta bazen ceza bazen cezanın infazı şeklinde uygulanan bir müesseseyi, teşhiri irdelemeye çalışacağız. Hemen ifade edelim ki, biz teşhir kavramını bu araştırmamızda sadece yaptırım aracı olarak irdeleyeceğiz. Teşhircilik örneğinde olduğu gibi kavramının kendisinin suç teşkil etmesi veya müessesenin –disiplin cezası olarak teşhire başvurulması gibi- idare hukuku boyutu araştırma kapsamımızın dışında yer alacaktır.

Teşhir denilince akla ilk gelen husus, kişinin bizzat kendisinin toplum önünde ifşa edilmesidir. Acaba teşhir sadece bundan mı ibarettir? Günümüzde çağın konjonktürüne uygun olarak teşhir uygulanmakta mıdır? Bu sorulara cevap verebilmemiz için teşhir kavramından ne anlaşılması gerektiğinin tespit edilmesi lazımdır. Kavramın muhtevasının tespit edilmesinin ardından, onun hangi ceza hukuku müesseseleriyle ilişkili olduğu; hatta teşhirin doğrudan bir ceza hukuku müessesesi olup olmadığını da araştırmak gerekmektedir.

Keza zamanında sadece ibret ve genel önleyici amaca hizmet eden teşhir müessesesi günümüzde farklı amaçlara hizmet etmekte midir? Bu soruya verilecek cevabın ceza hukukuna yansımaları nasıl olacaktır?

Araştırmamızı sadece Türk hukuk sistemi içerisinde değil, diğer milletlerin hukuk sistemlerinde de sürdürmeye çalışacağız. Bunu yaparken diğer ülkelerde uygulanan veya uygulanmış olan teşhiri veya benzer uygulamaları, o ülkelere has ayrı başlıklar altında değil, konunun içerisinde değerlendireceğiz.

Gerek umumi hukuk tarihinde gerekse milli hukuk tarihimizde teşhirin, hangi ihtiyacı gidermek amacıyla uygulandığını, ne gibi bir değişikliğe maruz kaldığını ve ortadan kalkmasının gerekçelerini belirlemek suretiyle söz konusu kavramla ilgili hukuk kültürü oluşturulacaktır. Bu şekilde yapılacak olan bir irdeleme ile teşhir müessesesinin hukuk tarihinde uygulanış şekli ile günümüzdeki uygulanış biçimi arasında bir benzerlik olup olmadığı da ortaya konacaktır. Hem hukuk tarihinin bize kazandırmış olduğu birikimden hem de mukayeseli hukuktan yararlanarak pozitif ceza hukukuna bir katkıda bulunmaya çalışmak, araştırmamızın naçizane hedeflerindedir.

A. TEŞHİRİN KAPSAMI (TEŞHİRDEN NE ANLAŞILMASI GEREKTİĞİ)

Arapça ş-h-r kökünden türemiş olan “Teşhir” kelimesi, Türk Dil Kurumu sözlüğünde birkaç anlamda ifade edilmektedir:² 1) Gösterme, 2) Sergileme 3) Herkese duyurma, dile düşürme ve 4) Bir hükümlüyü ceza olarak halka gösterme. Ferit DEVELLİOĞLU da kelimeyi benzer bir şekilde açıklamıştır:³ 1) Şöhretlendirme, şöhretlendirilme, 2) Gösterme, 3) Sergiye koyup herkese gösterme, 4) (bir mahkûmu) hakarete uğratmak için halka gösterme, 5) Dillere düşürme, ortalığa duyurma, 6) çekme, çekilme (teşhir-i silah: silah çekme).

Kelimenin yukarda verilen tanımlarından ve kökeni olan şöhretten de anlaşılacağı üzere kavramsal açıdan “teşhir” ile ifade edilmek istenen husus, diğer insanların teşhir edilecek olan olguyu bilmeleri, o olgudan haberdar olmalarıdır. Ayrıca kelimeyi etimolojik olarak irdelediğimizde, insan zihninde olumsuz bir intiba bırakmaktadır. Teşhir kelimesinin kullanıldığı cümlelerde; başkalarının teşhir edilen olgudan haberdar olmaları, o olgunun olumlu özelliklerini değil; kötü izlenimlerini çağrıştırmaktadır.

Biz teşhiri, dar ve geniş anlamda yorumlamak gerektiğini düşünüyoruz. Teşhiri geniş olarak yorumladığımızda, spesifik olarak kavramı ifade eden hususların tamamında ortak olan noktayı vurgulamak gerekir. Teşhir etmek veya edilmek ile ifade edilen ortak husus teşhir edilenin diğer kişiler tarafından her ne şekilde olursa olsun bilinmesi ya da o olgudan bir şekilde haberdar olmalarıdır. Teşhir edilenin bir şekilde diğer kişiler tarafından bilinmesi özellikle günümüzde çok çeşitli şekillerde gerçekleştirilebilir. Örneğin internet, basın ve yayın bu amaca rahatlıkla hizmet etmektedir.

Geniş anlamda teşhir denildiği vakit, bizzat o olgunun kendisinin bilinmesi değil, öyle bir olgunun var olduğunun bilinmesi de anlaşılmalıdır. Bu açıdan bakıldığında, örneğin bir mahkûm hakkında verilen cezayı topluma duyururken mutlaka o mahkûmun da orda olması gerekmektedir; sadece verilen kararın topluma duyurulması da o kişinin teşhir edilmesi anlamına gelmektedir.

Teşhiri dar anlamda yorumlarsak, bizzat o olgunun tüm toplum önüne çıkarılarak

² <http://www.tdk.org.tr/TR/SozBul.aspx?F6E10F8892433CFFAAAF6AA849816B2EF4376734BED947CDE&Kelime=te%c5%9fhir> e.t.: 25.02.2009.

³ Ferit DEVELLİOĞLU, *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat*, Aydın Kitabevi, Ankara, 2007, s. 1096.

haberdar edilmesi, sergilenmesi ya da gösterilmesi olarak algılayabiliriz⁴. Bizce, buradaki en önemli fark teşhir edilecek hususun bizzat topluma doğrudan doğruya ifşa edilmesidir. Konuya ceza hukuku açısından bakacak olursak, bizzat suçlunun toplum önünde ifşa edilmesi akla gelebilir.

Anlatılmaya çalışıldığı üzere teşhirden anlaşılması gereken husus bakış açısına göre değişebilmektedir. Tüm bu açılara göre de kavramın ceza hukukuyla olan bağlantısı değişebilmektedir.

B.TEŞHİRİN CEZA HUKUKU İLE İLİŞKİSİ

Teşhirin ceza hukuku ile olan bağlantısı çeşitli şekillerde gerçekleşebilmektedir. Bu şekiller, teşhire verilen anlamlara göre değişmektedir. Bu çeşitli şekildeki anlamlandırmalar doğrultusunda, burada araştırmaya çalıştığımız husus, teşhirin ceza hukukunda başlı başına bir müessese olup olmadığı noktasında başlamaktadır. Eğer teşhir tek başına bir ceza hukuku kavramı değil ise anılan bilim dalının hangi müesseselerle ilişkilendirilebilir? Bizce teşhirin ceza hukukuyla kesiştiği veya üzerinde durulması gereken noktalar şunlardır: 1)Teşhirin hukuki niteliği yani bir yaptırım türü olup olmadığı 2) Hükmün ilanı ve teşhir 3) Hükmün alenen infazı ve teşhir.

1.Teşhirin Hukuki Niteliği

Yukarıda arz edildiği üzere sözlükler kelimeyi, özellikle bizim araştırma alanımız açısından da tanımlamışlardır. Her üç sözlük⁵ de teşhirin bir *ceza* olduğunu açıkça ifade etmiştir. Bu bağlamda ceza hatta daha üst bir kavram olan *yaptırım* müessesesi hakkında bilgi vermek gerekir. Çağdaş toplumlarda yaptırım, insanın yükümlülüklerine aykırı davranmasının gerekli kıldığı hukuki sonuç olarak tanımlanmıştır⁶. Teknik olarak yaptırım ise ceza ve güvenlik tedbiri olarak uygulanabilmektedir. Bu bağlamda teşhirin bir ceza ve güvenlik tedbiri olup olmadığını ayrı ayrı irdelemek gerektiği kanısındayız.

a.Teşhir Bir Ceza Mıdır?

Öncelikle “ceza” müessesesiyle anlaşılmasını gerekeni ortaya koymak lazımdır. Bu şekilde teşhirin bir ceza olabilirliliğini tartışacağız.

⁴ Kâmûs-ı Türki’de de kavram bu şekilde ifade edilmektedir: “Bir cürüm ve cinayet sahibini, ibret amaçlı umuma açık bir yere çıkarıp gösterme” Bk. Şemsettin SAMİ, *Kâmûs-ı Türki*, Osmanlıca-Osmanlıca Sözlük, Çağrı Yayınları, İstanbul 2006, s. 414.

⁵ Türk Dil Kurumu, Ferit DEVELLİOĞLU ve Şemsettin SAMİ’nin sözlükleri.

⁶ İzzet ÖZGENÇ, *Türk Ceza Kanunu Gazi Şerhi*, Seçkin Yayıncılık, 2’nci baskı, Ankara, 2005, s. 588.

Yaptırım Türü Olarak Teşhir

Ceza, öğretide şu şekilde tanımlanmıştır: Sadece kanunla konulabilen; amacı, suç işlediği mahkeme kararıyla sabit olan kimseyi yine mahkeme kararıyla kusurunun karşılığı olarak bazı yoksunluklara tabi kılarak, ıslah etmek ve genel önlemeyi temin etmek için korkutucu yaptırımdır⁷. Bu bağlamda *ceza* olarak ifade edilecek olgunun kendine has bazı niteliklere sahip olması gerekir. Bu nitelikleri şu şekilde sıralayabiliriz: 1) Ceza acı çektirir ve ızdırap verir 2) Korkutucudur 3) Sadece kanunla konulabilir 4) Kusurun karşılığı olarak faile verilir 5) Mahkeme kararıyla hükmedilir.

Cezanın bu tanımı belli bir tarihi gelişim neticesinde ortaya çıkmış ve günümüz ceza hukuku tarafından kabul görmüştür. Kelime anlamı olarak ceza “Uygunsuz davranışlarda bulunanlara uygulanan üzüntü, sıkıntı, acı verici işlem veya yaptırım” olarak ifade edilmiştir⁸. Tarihi süreçte de ceza bozulan kamu düzeni neticesinde acı, ızdırap, sıkıntı veren bir işlem olarak uygulanmıştır. Bu nokta teşhir kavramı açısından önem arz etmektedir. Zira geçmişte bazı dönemlerde teşhir bir ceza hukuku müessesesi olarak uygulanmıştır. O halde teşhirin ceza olup olmadığını tarihteki uygulamalar ve günümüz bakış açısından ayrı ayrı irdelemek gerekir.

i.Çağdaş Ceza Hukuku Açısından

Çağdaş ceza hukukunda cezanın sahip olması gereken niteliklerden ilki onun, *insan onuruyla bağdaşır* olmasıdır⁹. Bu husus gerek ulusal alanda, Anayasalarda gerekse uluslararası belgelerde sıklıkla vurgulanmıştır¹⁰. Cezanın suçun ağırlığıyla *orantılı* olması da çağdaş ceza hukukunun kabul ettiği bir diğer ilkedir. Öte yandan ceza *kişisel* olmalı, başkalarını etkilememelidir. Bu etki, hem araştırdığımız kavram açısından hem de diğer ceza türleri için mühimdir. Zira ceza dolaylı da olsa suçlunun yakınlarını etkilemektedir. Yakınlar, maddi destekten yoksun kalarak doğrudan etkilenebilecekleri gibi toplumda saygınlıklarının azalması gibi dolaylı da etkilenebilmektedir. Günümüz ceza hukuku açısından bu noktada hâkime mühim bir görev düşmektedir. Hâkim, cezayı belirlerken cezanın ortaya çıkaracağı bu yan etkileri en aza indirmeye çalışmalıdır¹¹. Aynı zamanda ceza *düzeltilbilir*

⁷ Bahri ÖZTÜRK, Mustafa Ruhan ERDEM, **Uygulamalı Ceza Hukuku ve Güvenlik Tedbirleri Hukuku**, Seçkin Yayıncılık, 9’ncü baskı, Ankara, 2006, s. 279.

⁸ <http://www.tdk.org.tr/TR/SozBul.aspx?F6E10F8892433CFFA6AA849816B2EF4376734BED947CDE&Kelime=ceza> e.t.: 25.02.2009.

⁹ Nur CENTEL, Hamide ZAFER, Özlem ÇAKMUT, **Türk Ceza Hukukuna Giriş**, 4’ncü baskı, Beta Yayınları, İstanbul, 2006, s. 551.

¹⁰ Örneğin Türk Anayasasının 17/3’e göre kimse onuruyla bağdaşmayan bir cezaya veya işleme tabi tutulamaz. Benzer şekilde Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin 3’ncü maddesine göre “Hiç kimse işkenceye, insanlık dışı ya da onur kırıcı ceza veya işlemlere tabi tutulamaz”.

¹¹ CENTEL, ZAFER, ÇAKMUT, s. 551.

olmalıdır. Soruşturmayı yürüten ve karar verenin insan olması ve insanların da hata yapabilecekleri gerçeğinden yola çıkarak, verilecek olan cezanın düzeltilebilir olması gerektiği rahatlıkla söylenebilir. Başka bir ifadeyle adli hata yapılması durumunda ceza *telafi edilebilmeli*, *tamir edilebilmeli* veya cezanın *geri alınması mümkün olmalıdır*¹². Son olarak çağdaş ceza hukuku hapis cezasının son çare olarak uygulanması eğilimindedir.

Cezalar ele alınış tarzlarına göre çeşitli sınıflara ayrılabilir¹³. Hukuki nitelikleri açısından cezalar, asli ceza ve ek ceza olarak ikiye ayrılabilir. Asli ceza, yasada doğrudan doğruya suçun karşılığı olarak öngörülmüş bulunan ceza iken; ek ceza, hâkimin takdirine göre ya da yasal olarak eklenen cezadır. Yöneldikleri değerler açısından ise cezalar; *özgürlüğe yönelik cezalar* ki bunlar hapis cezalarıdır, *yaşama yönelik cezalar* ki bu ölüm cezasıdır, *malvarlığına yönelik cezalar* (para cezaları), *şerefe yönelik cezalar* (mahkûmiyet hükmünün yayınlanması gibi) olarak dörde ayrılırlar.

Yukarda arz edilen ceza tanımından yola çıkarak, ilk bakışta teşhirin bir çeşit ceza olabileceği sonucuna varılabilmektedir. Zira kanun ile düzenlemesi şartıyla teşhir kişiye özellikle manevi açıdan acı çektirmektedir, korkutmaktadır ve sadece fail hakkında uygulanabilmektedir. Ayrıca bunun şerefe yönelik bir ceza olduğu kanısına varılabilmektedir.

Fakat teşhire, çağdaş bir cezada olması gereken ilkeler açısından bakacak olursak, böyle bir uygulamanın bir ceza olarak nitelendirilemeyeceğini rahatlıkla söyleyebiliriz. Bu kaniya varmamızın ilk sebebi böyle bir cezanın *insan onuru veya haysiyetiyle* bağdaşmamasıdır. Temel hak teorisi açısından insan onuru kişinin sahip olduğu manevi varlığını, bütünlüğünü ifade etmektedir. Kişinin manevi bütünlüğü ise sert çekirdekli temel haklardan olduğu için hiçbir şekilde olağanüstü hallerde dâhil olmak üzere kullanılması veya yararlanılması durdurulamaz¹⁴. Kişin toplum içerisinde suçlu olarak ifşa edilmesi onun haysiyetiyle doğrudan alakalıdır. Böyle bir ceza verilmesi durumunda kişinin haysiyetinin ve onurunun zedeleneceği aşikârdır. Ayrıca bu şekilde ceza ile elde edilmesi amaçlanan mahkûmun ıslahının da bu şekilde önüne geçilmiş olacaktır.

Teşhirin bir ceza olarak uygulanması cezanın telafi edilebilirliği ya da

¹² ÖZTÜRK, ERDEM, s. 279.

¹³ CENTEL, ZAFER, ÇAKMUT, s. 556-557.

¹⁴ Zafer GÖREN, **Temel Hak Genel Teorisi**, Dokuz Eylül Üniversitesi Yayını, 4'ncü baskı, İzmir, 2000, s. 33; Ali Rıza ÇOBAN; "İnsan Hakları Hukukunda 'Dokunulmaz Haklar' (Sert Çekirdekli Temel Haklar)", **Argumentum Aylık Hukuk Dergisi**, Yıl: 7 Sayı: 52, Nisan-Mayıs-Haziran 1997.

düzeltilbilirliği açısından da sakıncalıdır. Zira hukuka aykırı bir karar ile teşhir edilerek cezalandırılan kişi, toplum nezdinde suçlu olarak bilinmiş ve kabul edilmiş olunacaktır. Fakat verilen kararın hukuka uygun olmamasından dolayı o kişinin toplumdaki eski saygınlığına ulaşması zordur. Bir kere bunu pratik olarak uygulamak çok zordur. Kişinin suçlu olmadığına teşhir edilmesi ne derece uygulanabilecektir veya suçlu olmadığına teşhiri o kişiyi suçlu olarak gören veya bilen tüm kişilere ulaşabilecek midir? Bu sorulara doğaldır ki menfi cevap vermek gerekir. Dolayısıyla telafisi neredeyse mümkün olmayan bir alternatifin ceza olarak algılanması, çağdaş ceza hukuku prensipleriyle bağdaşmayacağı yönünde bir fikre sebep olmaktadır.

Cezaların şahsiliği prensibi de teşhirin ceza olarak uygulanamayacağı sonucunu çıkarma düşüncesini destekleyen bir diğer ilkedir. Teşhirin bir ceza olarak kabul edildiği varsayımından hareketle, teşhir edilen kadar onun en yakınları da bundan özellikle manevi açıdan zarar göreceklerdir. Teşhir edilecek olan kişinin eşi, çocukları annesi babası gibi akrabaları veya arkadaşları dostları gibi yakın çevresi de benzer şekilde manevi ızdırap görecekler ve yine o kişi gibi toplum nezdinde saygınlıklarında azalma gerçekleşecektir. Cezanın damgalama özelliği, teşhir dışındaki diğer cezalar için de geçerlidir. Fakat öğretilerde, kanun koyucuların bu cezaları dahi koyarken cezanın “etkilerini doğal niteliklerinin dışına taşırmayacak” bazı tedbirler alması gerektiği vurgulanmıştır¹⁵.

Teşhirin ceza olup olmadığı *Türk Anayasa Mahkemesinin* bir kararında da dolaylı olarak tartışılmıştır. Mahkemenin konumuzla ilgili olarak verdiği kararın özü esas itibarıyla şudur¹⁶: 213 sayılı VUK’nun 5. maddesinin sonuna eklenen fıkra ile VUK’nun bazı hükümlerine uymayan mükelleflerin Maliye ve Gümrük Bakanlığınca belirlenecek usul ve esaslara göre basın ve TRT yoluyla açıklanmasının vergi mahremiyeti ilkesinin ihlali sayılmayacağı hükmü getirilmiştir. Dava dilekçesinde “... Basın ve TRT yoluyla açıklama, teşhir etme, vergi mükellefinin veya sorumlusunun cezalandırılmasıdır” görüşü öne sürülerek, eklenen fıkranın; Anayasa’nın “Ceza ve ceza yerine seçen güvenlik tedbirleri ancak kanunla konulur.” diyen 38. maddesinin üçüncü fıkrasına aykırı olduğu iddia edilmiştir.

AYM söz konusu maddenin dilekçede öne sürüldüğü gibi Anayasa’nın; “ceza ve ceza yerine geçen güvenlik tedbirleri ancak kanunla konulur.” diyen 38. maddesinin üçüncü fıkrasına aykırı olup olmadığını incelemek için, öncelikle “basın ve TRT

¹⁵ Sulhi DÖNMEZER, *Genel Ceza Hukuku Dersleri*, Bahçeşehir Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 2003, s. 280.

¹⁶ Anayasa Mahkemesinin 1986/5 esas, 1987/7 karar ve 19.3.1987 günlü kararı için bk. <http://www.anayasa.gov.tr/eskisite/KARARLAR/IPTALITIRAZ/K1987/K1987-07.htm> e.t.: 25.02.2009.

yolu ile açıklama”nın bir *ceza* olup olmadığının aydınlığa kavuşturması gerektiğini hissetmiştir. Mahkeme şu şekilde bir yorum yapmıştır: “Bu konuda yapılacak ilk tespit, söz konusu fıkranın VUK’nun “ceza hükümleri” ile ilgili dördüncü kitabında değil “vergilendirme” adını taşıyan birinci kitabında yer almış olmasıdır. Yasanın bu düzenleme şekli, kanun koyucunun basın ve TRT yoluyla açıklama yapılmasını bir ceza niteliğinde görmediğini ortaya koyar. Bu sonucu doğrulayan ikinci tespit, söz konusu fıkra gerekçesinde “...yeni getirilmekte olan bu uygulamanın mükellefler ve vergi sorumluları üzerinde psikolojik etki yapacağı, dolayısıyla vergi kaçığının önlenmesi için etkin bir araç olacağından” söz edilmesidir. Bu iki hususun açıklıkla ortaya koyduğu; basın ve TRT yoluyla açıklamanın, Kanun koyucu tarafından bir “ceza” niteliğinde ele alınmadığıdır. Kanun koyucu, böyle bir açıklamanın ilgililerde ve kamuoyunda yaratacağı psikolojik etki nedeniyle vergi kaçığının önlenmesi, hiç değilse azaltılması gibi, son derece önemli bir kamu yararının korunmasını amaçlamaktadır. Bu nedenle söz konusu fıkranın dilekçede iddia edildiği şekilde, Anayasa’nın 38. maddesinin üçüncü fıkrasına aykırı bir yanı yoktur.”

AYM kararın ilerleyen kısmında söz konusu fıkra ile getirilen düzenlemenin kişiler üzerinde yapacağı etki nedeniyle bir “ceza” niteliğinde olabileceğini kabul etmiş; fakat bu durumda da anılan fıkranın Anayasa’nın 38. maddesinin üçüncü fıkrası ile 7. ve 8. maddelerine aykırı bir yönü olmayacağına hükmetmiştir. Çünkü Mahkemeye göre öngörülen cezaya tabi tutulacak eylemlerden biri VUK’nun 153-257. maddeleri tarafından ayrıntılı biçimde belirlenen belge düzenine uymamak; diğeri de Vergi Kanunları hükümlerine aykırı hareket etmektedir. VUK’nun 331-376. maddelerinde vergi kaybına neden olan fiillerde vergi cezaları açıkça belirlenmiş bulunduğunu belirten mahkeme, böyle bir düzenlemenin de hem suçun ve hem de cezanın kanuniliği ilkesi gerçekleşmiş bulunduğunu savunmuştur. Netice itibarıyla mahkeme bu düzenlemenin Anayasaya aykırı olmadığına karar vermiştir¹⁷.

Bizce AYM kendi içinde çelişen bir karar vermiştir. Öncelikle teşhirin bir ceza olmadığına karar vermiştir. Bunu yaparken de madde metnin içeriğine bakmadan, metnin konduğu maddenin yasanın hangi bölümünde yer aldığını temel alarak karar vermiştir. Daha sonra da teşhirin bir ceza olarak nitelendirildiğini kabul etmiş, ama teşhiri ayrı bir ceza olarak algılamamış; diğer cezaları dikkate almıştır. Yani kişi teşhirine sebep olacak suçları işlediyse bu kişinin teşhir edilip edilmemesi arasında fark görmemiştir. Daha net bir ifadeyle teşhiri yine bir ceza veya güvenlik tedbiri olarak görmemiştir.

¹⁷ 29.07.1998 tarihli Resmi Gazetede yayımlanan 4369 sayılı kanun ile Anayasaya aykırı bulunmayan işbu fıkra yürürlükten kaldırılmıştır.

ii. Teşhirin Ceza Olarak Uygulandığı Dönemler

Teşhir kavramını açıklamaya çalışırken atıfta bulunduğumuz sözlüklerde bu kavram aynı zamanda bir ceza olarak da ifade edilmiştir. Bunun sebebi kavramın tarihi gelişimi ile ilgilidir. Zaten kelimenin anlamlarını bir bütün olarak ele aldığımızda insan zihninde olumsuz bir kanı uyandırması da bundan kaynaklanmaktadır.

Teşhirin ceza olarak uygulandığı dönem cezanın ilahi ve kamusal ölç dönemine tekabül etmektedir. Bu dönemde cezalar, toplumsal ölç ve ibret temeline dayanmakta, cezanın amacının korkutarak toplumu savunma olduğu düşünülmekteydi¹⁸. Dikkat edilirse bu dönemin ceza sisteminin üzerinde durduğu husus ölç alma prensibi, ibret verme ilkesi ve korkutma düşüncesidir ki bunlar teşhir ile rahatlıkla sağlanabilecektir. Bu bağlamda bu dönemde teşhir doğrudan bir ceza olarak uygulanmıştır.

Düşüncemizi somut örnekle ifade etmek gerekirse, Almanya’da *pranger* denilen sistemle Ek 1’deki resimde de görüldüğü üzere mahkûm toplum tarafından rahatlıkla görülebilmesi için şehrin merkezine dikilmiş olan bir direğe bağlanırdı¹⁹. Burada üzerinde durulmasını gereken nokta bu direğin bir işkence aleti olarak kullanılmamış olmasıdır; buradaki amaç mahkûmu toplum önünde küçük düşürme, utanç verme veya rezil etmedir. *Public humiliation* olarak da ifade edilen bu sistem, o dönemde küçük veya önemsiz olarak nitelendirilen suçlara uygulanmıştır²⁰. Bu ve benzeri uygulamalar gerek koloni Amerikasında gerekse Uzak Doğuda da uygulanmıştır.

Teşhiri Türk Ceza hukuku tarihi açısından da irdelemek isteriz. Malum olduğu üzere Osmanlı hukuk sistemi şer’i hukuk ve örfi hukuk olmak üzere ikili bir yapıya sahiptir. Bu nedenle öncelikle İslam hukukunda teşhirin varlığını tartışmak gerekir. İslam hukukunda teşhirin bir ceza olarak kabul edildiği görüşü mevcuttur. Buna göre tazir²¹ cezalarından sayılan teşhir, suçlunun işlediği suçun insanlara duyurularak ondan sakıncaları hususunda uyarılmaları ve yaptığı rezilliklerin herkese duyurulması olarak algılanmış ve hukuki kaynak olarak da şu ayete dayanılmıştır:²²

¹⁸ CENTEL, ZAFER, ÇAKMUT, s. 8.

¹⁹ <http://en.wikipedia.org/wiki/Pranger> e.t: 25.02.2009.

²⁰ http://en.wikipedia.org/wiki/Public_humiliation e.t.: 25.02.2009.

²¹ Tazir suç ve cezası çeşitli şekillerde tanımlanmıştır. Halil CİN, Gül AKYILMAZ’a göre tazir, had ve kısas suç ve cezaları dışında kalan, miktar ve keyfiyeti Kur’an ve Sünnet tarafından tespit edilmemiş olan, bu nedenle düzenlenmesi devlet başkanına veya onun vereceği yetkiyle hâkime bırakılmış bulunan suç ve cezalardır. Halil CİN, Gül AKYILMAZ, **Türk Hukuk Tarihi**, Sayram Yayınları, Konya 2003, s. 238. Bir başka tanımda şu şekildedir: İslam hukuku kaynaklarında gerek suç, gerek karşılığında cezası gösterilmiş olmamakla beraber, kişilere veya kamuya zarar verdikleri için ulümler tarafından cezalandırılan fiiller olarak geçmektedir. Metin HÜLAGU, **İslam Hukukunda Hapis Cezası**, Rey Yayıncılık, Kayseri, 1996, s. 37.

²² Abdurrahman MALİKİ, “Tazir Cezalarının Çeşitleri”, **İslam Hukukunda Ceza**, http://www.hilafet.com/kitaplar/Islam_Hukukunda_Ceza/26.htm e.t.: 25.02.2009.

“Mü’minlerden bir topluluk da onların cezalandırılmasına şahit olsun.”²³ İslam ceza hukuku uygulamasında tazir suçlarında hâkime çok büyük bir takdir yetkisi verilmektedir. Bu bağlamda Osmanlı Ceza hukukunda da hâkim mahkûmun yüzünü karalayarak veya sakalını kestirerek teşhirine de karar verebilmiştir²⁴.

Osmanlı uygulamasında teşhir, tespit ettiğimiz kadarıyla Fatih Kanunnamesinde, Kanuni Sultan Süleyman Kanunnamesinde ve Bosna Kanunnamesinde yer almaktadır. Bu kaynaklarda teşhir genellikle zina suçunda verilen bir ceza olarak karşımıza çıkmaktadır. Ek 2’deki resimde de görüldüğü gibi mahkûm bir eşek üstüne ters bindirilmiş ve başına işkembe sarılmış halde sokaklarda dolaştırılarak cezalandırılabilmiştir. Bu husus o dönemde yazılan yabancı kitaplarda da yer almaktadır²⁵. Osmanlının son dönemlerinde ise teşhire başvurulmakla birlikte diğer suçlarda olduğu gibi salt bir ceza olarak uygulanmamış, asli cezaya ek olarak uygulanmıştır. “Ahiçelebi kazasında Kırsuyu mevkiinde fesad gayesiyle, Bulgar askerlerinin silahlı olarak hudud-ı hakaniye tecavüz ve asker üzerine silah atmalarına sebep vermesinden dolayı, Dere karyesinden Yovan oğlu ÇOBAN Gorgi’nin **teşhir edilerek**, irade-i seniye gereği üç sene kürek cezasına çarptırıldığı”²⁶ veya “Saçıklaralı Aşireti’nden Mustafa’nın kızı Emine’nin ırzına geçen Mustafa Ali’nin mahallinde **teşhir olunup** tazminat alındıktan sonra kürek cezası verilmesi ve bu konuda kendisine yardımcı olan arkadaşlarının da hapsedilmesi” bu konuda verilmiş mahkeme kararlarına örnektir²⁷. Benzer bir şekilde, bir satıcı eksik tartı veya eksik ölçü kullanırsa, başı ağır bir tahtaya geçirilir, tahtadan ufak çanlar sarkar ya da boynuna ağır, büyük boyda bir çan takılarak teşhir edilirdi²⁸. Osmanlının teşhiri bu şekilde uygulamasının bir ceza vermek amacıyla mı yoksa güvenlik tedbiri olarak mı uyguladığı tartışılabilir. Biz burada amacın bir ceza olduğunu düşünüyoruz. Zira mahkûmlar teşhir edildikten sonra serbest bırakılmayıp diğer cezaları çekmeleri

²³ Nur Suresi 2’nci ayet, son cümle. Bk. http://www.diyaret.gov.tr/kuran/ayet.asp?Kuran_id=24&Ayete_No=2&I3.x=10&I3.y=4 e.t.: 23.02.2009.

²⁴ İlhan AKBULUT, “İslam Hukukunda Suçlar ve Cezalar”, **AÜHFĐ**, cilt 52, sayı 1, Ankara, 2003, s. 179; Çoşkun ÜÇÖK, Ahmet MUMCU, Gülnihal BOZKURT, **Türk Hukuk Tarihi**, Savaş Yayınevi, 9’ncü baskı, Ankara, 1999, s. 82; Mehmet Akif AYDIN, **Türk Hukuk Tarihi**, Beta Yayınları, 3’ncü baskı, İstanbul, 1999, s. 212.

²⁵ Teodora SPANDUGINO, **La Genealogie du Grand Turc**, <http://blog.milliyet.com.tr/Blog.aspx?BlogNo=33111> e.t.: 25.02.2009.

²⁶ Hicri 27.R.1325, [http://www.devletarsivleri.gov.tr/katalog/Dahiliye Nezareti, Mektubi Kalemi](http://www.devletarsivleri.gov.tr/katalog/Dahiliye%20Nezareti,%20Mektubi%20Kalemi), e.t.: 23.02.2009.

²⁷ Hicri 07.C.1277, [http://www.devletarsivleri.gov.tr/katalog/Sadaret Mektubi Kalemi](http://www.devletarsivleri.gov.tr/katalog/Sadaret%20Mektubi%20Kalemi), Meclis-i Vâlâ Evrakı, e.t.: 23.02.2009.

²⁸ Mehmet AKMAN, **Osmanlı Devletinde Ceza Yargılaması**, Eren Yayıncılık, İstanbul, 2004, s. 78.

Yaptırım Türü Olarak Teşhir

sağlanmışır. Bunun sadece bir güvenlik tedbiri olduğunun düşünölebilmesi için bizce o kişinin serbest bırakılmış olması gerekirdi.

1858 tarihli ceza kanunundaki *maatteşhir kürek* cezası, bazı mahkûmların teşhirini gerektiriyordu. Anılan kanunun 19'ncu maddesine göre kastedilen teşhir, mahkûmun bir alanda veya insanların yoğun olarak gelip geçtiğı bir yerde, mahkeme kararının kalın harflerle yazılı olduğü metnin göğsüne konularak iki saat bekletilmesidir²⁹. Madde metnine göre teşhirden muaf tutulacak iki tür grup vardır: On sekiz yaşından küçükler ve yetmiş yaşından büyükler. Uygulama sırasında, farklı dinlere mensup din adamlarının da teşhir edilmesi şikâyetlere neden olmuş; bunun üzerine din adamlarının cezaları, kanunun 47'nci maddesine göre padişah iradesiyle bir alt cezaya, sürgün cezasına çevrilmiştir³⁰. Böylece teşhir mecburiyeti aşılımaya çalışılmışır. Fakat bu şekilde uygulama da kâfi görülmemiştir. Böylece maddeye bir fıkra eklenerek, "*ehl-i İslamdan ulema ve meşayih ve hutaba ve eimme ile milel-i saireden sıfat-ı ruhaniyesi olanların teşhir kaidesinden muaf ve müstesna*" tutulmaları hükmü getirilmiştir³¹.

Göröldüğü üzere hem milli hukuk tarihimizde hem de diğör hukuk sistemlerinin tarihi gelişiminde teşhir bir ceza olarak uygulanmıştır.

b. Teşhir Bir Güvenlik Tedbiri Midir?

i. Güvenlik Tedbirleri Hakkında Genel Bilgi

Güvenlik tedbiri, işlediğı suçtan dolayı kusurlu olup olmadığına bakılmaksızın, suç işleyen kişi hakkında ya da suçun konusu ile veya suçun işlenmesinde kullanılan araçla ilgili olarak uygulanan, koruma veya iyileştirme amacına yönelik ceza hukuku yaptırımını olarak tanımlanmıştır³². Hemen ifade etmekte yarar vardır ki; güvenlik tedbirleri de bir çeşit yaptırım oldukları için muhakkak bir suç işlenmesi halinde başvurulması gereken bir kurumdur.

Güvenlik tedbirleri birden çok amaca hizmet etmektedir. Bazen suç işleyen kişinin korunması, iyileştirilmesi, eğitilmesi ve ıslahı hedefi güdülmekte; bazen de suç işleyen kişinin çevresine ve hatta ailesine karşı korunması amaçlanmaktadır. Bizi asıl ilgilendiren husus ise güvenlik tedbiriyle bazı hallerde suç işleyen kişiden toplumun korunmasının amaçlandığı hallerdir. Tabii ki güvenlik tedbirinden güdülen gayeye göre uygulanacak yaptırım çeşitlenebilmektedir.

²⁹ Mustafa ŞENTOP, **Tanzimat Dönemi Osmanlı Ceza Hukuku**, Yaylacık Matbaası, İstanbul, 2004, s. 40; bu madde hakkında ayrıca bk. ÇAĞLAYAN, s. 369.

³⁰ ŞENTOP, s. 40.

³¹ ŞENTOP, s. 40.

³² ÖZGENÇ, s. 632.

Arz ettiğimiz gibi güvenlik tedbirlerinin hedeflerinden biri olan toplumu koruma düşüncesi, suçlunun teşhiri ile sağlanabilmektedir. Bu nedenle öncelikle bu gayeye hizmet eden Türk Hukuk sistemindeki güvenlik tedbirlerinin neler olduğunu kabaca ortaya koymak gerekir: 1) Akıl hastalarına karşı alınan güvenlik tedbirleri 2) Belli hakları kullanmaktan yoksun bırakılma (md. 53) 3) Mükerrerlere özgü güvenlik tedbirleri (md. 58) 4) Yabancı suçluların sınır dışı edilmesi (md. 59) 4) Kısa süreli hapis cezası yerine kişinin *belirli yerlere gitmekten veya belirli etkinlikleri yapmaktan yasaklanması* (md. 50, f. 1, bent d) ya da belli bir *ehliyet ve ruhsat belgesinin geri alınması, belli bir meslek ve sanatı yapmaktan yasaklanma* (md. 50, f. 1, bent e). Tüm bu tedbirlerde mahkûmun içinde bulunduğu durum toplum açısından tehlike arz etmektedir.

Güvenlik tedbirlerinin belki de en önemli özelliği, bu yaptırımın işlenen suçun ağırlığıyla orantılı olarak değil, *tehlikelilik durumu* göz önünde bulundurularak uygulanan bir ceza hukuku yaptırımı olmasıdır³³. Bu husus uygulanması düşünülen güvenlik tedbirlerinden hangisinin tercih edileceği hususunda hâkime yön vermektedir. Güvenlik tedbirinin bir diğer özelliği, buna karar verebilmek için mutlaka mahkeme tarafından verilmiş bir hükme gerek olmamasıdır³⁴.

ii. Cinsel Suç Faillerinin Teşhiri

Bir mahkûmun teşhiri ile o kişinin toplumda var ettiği tehlikelilik statüsü ortadan kaldırılabılır mi? Soruyu şu şekilde de sorabiliriz: Mahkûmu eğer herhangi bir vasıta ile topluma ifşa ederseniz, toplumu koruma altına almış olabilir misiniz?

ABD’de 1994 yılından sonra yürürlüğe giren federal bir yasa çerçevesinde federe devletler, çıkardıkları yasalarla cinsel suçluları internet vasıtasıyla teşhir etmektedirler. Anılan devlette belli bir takım cinsel suçları işlemiş olan mahkûmlar toplum için ciddi bir potansiyel tehdit olarak algılanmış ve toplum için bu tehlikeyi gidermek amacıyla mahkûmları tescil ve teşhir etmenin gerekli olduğu yasal olarak belirtilmiştir. Daha net bir şekilde ifade etmek gerekirse; ABD’de bazı cinsel suçları işlemiş olan mahkûmlar, toplumdaki tehlikeliliklerini gidermek gayesiyle teşhir edilmektedir.

Michigan eyaletinde yürürlükte olan *Cinsel Suçluları Kayıt Kanununun (Sex Offenders Registration Act) Meclis Deklarasyonu, Tanımlama ve Amaç* başlıklı 28.721a maddesine göre eyalet meclisi, anılan kanunda belirtilen cinsel suçlardan birini ika etmekten mahkûm olmuş birinin, başta eyalette yer alan çocuklar olmak

³³ ÖZGENÇ, s. 634.

³⁴ Örneğin TCK md. 223’e göre “yüklenen suçun işlediğinin sabit olması halinde, belli bir cezaya mahkûmi-yet yerine veya mahkûmiyetin yanı sıra güvenlik tedbirine hükümlenilir.

üzere halkın sağlığı, güvenliği, ferahı ve ahlâkı için ciddi bir tehlike ve tehdit olduğunu belirlemiştir³⁵. Madde metninde de çok açık bir şekilde görüldüğü üzere belli bazı cinsel suçları işlemiş olan kişiler toplum için bir tehdit ve tehlike olarak algılanmıştır. Yerel kanun koyucu bu tehlikeli durum hakkında bir takım önlemler almak istemiştir. Almış olduğu en önemli önlem, bu kişilerin internet vasıtasıyla teşhir edilmesidir. Adı geçen kanunun 28.728 maddesinde kanunda belirtilen cinsel suçları işlemiş olan mahkûmun, resmi, fiziki özellikleri, doğum tarihi, hangi suçta işlemiş olduğu ve adresi internet vasıtasıyla ilan edilmelidir.

ABD’de hemen hemen tüm eyaletlerde benzeri kanunlar çıkmıştır. Kaliforniya Eyaletinde de *Megan Law* adı altında cinsel suçluların tescil ve teşhirine ilişkin kanun çıkarılmıştır. Buna göre Kaliforniya Adalet Bakanlığına bağlı olarak cinsel suçluları izleme programı kurulmuştur. Bu program kaydedilmiş cinsel suçluların veri tabanlarını temin etmek ve bu verileri www.meganslaw.ca.gov internet sitesinde sergilemekle görevlendirilmiştir³⁶.

1996 yılında kanunlaşan Kaliforniya Megan Kanunu da yerel hukuk uygulayıcılarına (polis şeflerine) kayıtlı cinsel suç faillerini, kamuya karşı bir risk oluşturdukları hakkında kamuyu bilgilendirmeye müsaade etmiştir³⁷. Fakat bunun için kanun öncelikle bu kişilerin tescil, başka bir ifadeyle kayıt altına alınmasını gerekli görmüştür. Anılan kanunun 290 (a)(1)(A) maddesine göre belirli cinsel suçları işlemiş kişiler, Kaliforniya’da ikamet ettikleri veya çalıştıkları ya da okula gittikleri süre zarfında hayatlarının geri kalanı için ikamet ettikleri yerin polis şefi tarafından, eğer ikamet ettikleri yerde polis karakolu yoksa eyalet şerifi tarafından, eğer Kaliforniya Üniversitesi, Kaliforniya Devlet Üniversitesi, kamu okulu veya herhangi bir fakültesinin üzerinde ikamet ediyorsa bu okullardaki polis şefleri tarafından kaydedilmeleri gerekir. Bu kişiler ayrıca il, eyalet ve yerleşke civarına taşınırlarsa veya geçici olarak yerleşirlerse ikamet ettikleri tarihten itibaren 5 iş günü

³⁵ Yasa için bk. [http://www.legislature.mi.gov/\(S\(vsui0u45qwc1o245ukjl4xqi\)\)/mileg.aspx?page=getObject&objectName=mcl-28-721a](http://www.legislature.mi.gov/(S(vsui0u45qwc1o245ukjl4xqi))/mileg.aspx?page=getObject&objectName=mcl-28-721a) e.t.: 23.02.2009. Anılan madde metninin orijinali şu şekildedir: "...The legislature has determined that a person who has been convicted of committing an offense covered by this act poses a potential serious menace and danger to the health, safety, morals, and welfare of the people, and particularly the children, of this state..."

³⁶ <http://www.meganslaw.ca.gov/sexreg.aspx?lang=ENGLISH> e.t.: 23.02.2009. ABD’de diğer eyaletlerde de benzer uygulama mevcuttur: <http://sexoffender.chicagopolice.org/> ve <http://www.mipsor.state.mi.us> e.t.: 25.02.2009

³⁷ Kanununa Megan Kanunu denilmesinin nedeni, yedi yaşındaki *Megan Kanka* adında New Jersey’li kıza bilinen bir çocuk tecavüzcüsünün tecavüz etmesidir. Tecavüzcü suçu işledikten sonra kızın ailesinin gözleri önünde taşınıp gitmiştir. Trajedinin ardından Kanka ailesi, etraftaki cinsel suçlular konusunda yerel yetkilileri uyarmışlardır. <http://www.meganslaw.ca.gov/sexreg.aspx?lang=ENGLISH> e.t.: 23.02.2009.

içerisinde belirtilen polis şefleri tarafından kanuna uygun olarak kaydedilmelidirler³⁸. Ne tür cinsel suçların kayıt edilmesi gerektiği noktasında yaptığımız araştırmalar bize toplam 170 adet cinsel suçun kayıt altına alınmasını gerektiği sonucuna ulaştırdı³⁹.

Anılan kanunun 290.46. (a) (1) maddesine göre bu şekilde tescil edilmiş kişilerin bilgileri, internet vasıtasıyla kamunun erişimine açılmıştır. İşbu madde uyarınca bu kişilerin fotoğrafları, en son bilinen adresleri, doğum tarihleri, boyu, kilosu, göz saç ve ten rengi, işlemiş olduğu suç, vücudunda yara veya benzeri herhangi bir izin olup olmadığı, vücudunun herhangi bir yerinde dövme olup olmadığı ve bilinen lakapları internet vasıtasıyla teşhir edilmektedir. Anılan sitede ayrıca bu suçluların oturdukları yerleri harita üzerinde gösteren bir uygulama da vardır. Kanun nelerin internet sitesinde yayınlanmaması gerektiğine de hükmetmiştir. Buna göre, isim, doğum tarihi, adres veya kaydedilen kişi ile olan ilişkisi gibi mağduru tanımlayan tüm bilgiler; kaydedilmesi gereken kişinin patronunun ismi ve adresi, bu kişinin suç geçmişi internet ortamına aktarılmamalıdır.

Burada üzerinde durulması gereken bir diğer nokta da internet ortamında yapılan teşhirin diğer yaptırımlara ek olarak uygulanabilmesidir. Zira anılan kanuna göre bu suçlular hapisneden, tutukevinden, akıl hastanesinden salıverilmeden önce veya şartlı tahliye döneminde, yazılı olarak kayıtla ilgili yapmaları gerekli görevleri⁴⁰ konusunda bilgilendirilir ve bilgilendirme formunun örneği Adalet Bakanlığına gönderilir. Bir cinsel suçlu topluma salıverildiğinde, kurum kayıt bilgilerini Adalet Bakanlığına gönderir.

Bütün kayıtlı cinsel suçlular internet üzerinden görüntülenmeyecektir. Kanun gereği, kayıtlı cinsel suçluların yaklaşık olarak %25'i kamuya ifşa edilmeden hariç tutulmuştur⁴¹. Hangi faillerin kamuya ifşa edileceği işlemiş oldukları suç tipine göre değişmektedir. Yukarda bahsettiğimiz cinsel suçluları izleme programı, tescil edilen

³⁸ California Penal Code, West Group, Kaliforniya, 2002, s. 121; Kanun için ayrıca bk. <http://www.leginfo.ca.gov/cgi-bin/calawquery?codesection=pen&codebody=&hits=20> e.t: 23.02.2009.

³⁹ Kaydedilmesi gereken cinsel suçlar için bk. <http://meganslaw.ca.gov/registration/offenses.aspx?lang=ENGLISH> e.t.: 23.02.2009.

⁴⁰ Mahkûmlar serbest bırakıldıktan sonra bir takım sorumluluklar yüklenirler: Kaydedilmiş cinsel suçluların, her yıl doğum günlerinden itibaren 5 gün içerisinde kendi bilgilerini güncellemeleri gerekmektedir. Bazı suçlular daha sık zaman aralıklarında güncelleme işini yapmak zorundadır: evsiz kimseler (transients) her 30 günde; cinsel şiddetli yarıtcılar (sexually violent predators) ise her 90 günde bilgilerini güncellemek zorundadırlar. Cinsel suçluları izleme programı, yapılması gereken güncelleme işlemini takip etmektedir ve eğer kayıtlı cinsel suçlu güncelleme işlemini ihlal etmişse, İnternet web sitesi kayıtlı kişinin ihlal durumunda olduğunu gösterir. Kayıtlı kişi, ikametini değiştirirse ya da evsiz hale gelirse; 5 gün içerisinde kayıt bilgilerini bir yerel kurumda güncellerler. Bu kurumda durumu hemen Kaliforniya Adalet Bakanlığına iletir. Kaliforniya Adalet Bakanlığı da yerel kurumlardan kendisine ulaşan bilgileri günlük olarak günceller.

⁴¹ <http://meganslaw.ca.gov/sexreg.aspx?lang=ENGLISH> e.t.: 23.02.2009.

kişinin internet üzerinden ifşa edilmesinden hariç tutulması yönündeki müracaatı konusunda karar vermede yetkili kurumdur. Buna göre sadece aşağıda arz edilen cinsel suçları işlemiş olan tescilli kişiler hariç tutulmaları yönünde müracaatta bulunabilirler: (1) sınırlı cinsel müessir fiil (sexual battery by restraint) (Ceza Kanunu 243.4, fıkra “a”); (2) çocukları taciz cürümü (Ceza Kanunu 647.6 veya önceki bölümde 647a). Şartlı tahliyesini başarılı bir şekilde tamamlamak kaydıyla, fail, ağız veya cinsel organlar yoluyla ilişki (oral or penetration) içermeyen bir suç işlemiş ve bu suçta mağdur failin, çocuğu, üvey çocuğu, torunu veya kardeşi ise bu fail de internet vasıtasıyla teşhir edilmemeyi talep edebilir.

Kanaatimizce, ABD’de teşhir bizim anladığımız manada güvenlik tedbiri olarak uygulanmaktadır. Ülke sadece belli bir tip suçu işlemiş olan kişilerin kamuya ifşa edilmesine müsaade etmiştir. Aynı zamanda bu kişilerin mutlaka bu suçtan dolayı hüküm giymiş olmaları da gerekmektedir. İnternet vasıtasıyla teşhir, verilen diğer cezalara ek olarak uygulanabilmektedir. Bundan maksadımız, cinsel suçu işlemiş olan kişiye yaptırım olarak sadece teşhir uygulanmamaktadır. Konunun güvenlik tedbiri ile olan rabatası ise o kişilerin toplum için bir tehlike arz etmesidir. Sistem kanunda belirttiği üzere bu kişileri toplum için bir risk veya tehdit olarak görmekte, bu tehlikenin giderilmesi için bunların önce kayıt altına alınmasını daha sonra da teşhir edilmesini gerekli kılmaktadır.

2. Hüküm İlanı Ve Teşhir

Teşhirden ne anlaşılması gerektiğini anlatmaya çalışırken, dar ve geniş anlamda teşhir ayrımı yapmıştık. Arz edildiği üzere geniş anlamda teşhir ile kişinin toplum tarafından bir şekilde bilinmesi- ceza hukuku açısından ifade etmek gerekirse, *suçlunun* toplum tarafından bilinmesi- ifade edilmek istenmektedir.

Acaba hüküm ilanı bir çeşit teşhir midir? Bunun için öncelikle hüküm ilanı hakkında kısaca bilgi vermek gerekmektedir. Hüküm ilanı kısaca ve net bir şekilde mahkûm hakkında verilmiş olan hükümün (ilamın) topluma duyurulmasıdır. Teşhiri de geniş anlamda yorumlayacak olursak, hüküm ilanının da bir çeşit teşhir olduğu sonucuna varabiliriz.

Hüküm ilanı müessesesi ETCK’da düzenlenmişti. Anılan kanun, bilindiği üzere İtalyan ceza kanunundan iktibas yoluyla düzenlenmişti. Dönemin İtalyan ceza kanununun 43’ncü maddesine göre “Müebbet ağır hapse mahkûmiyet ilamının hülasası tab olunup hükümün tefhim olunduğu, cürümün işlendiği ve mahkumunaleyhin en son ikamet ettiği komünde ilan olunur”⁴². Maddeden yola çıkarak hüküm ilanı edilmesi

⁴² Majno, *Ceza Kanunu Şerhi Türk ve İtalyan Ceza Kanunları*, Yargıtay Yayınları no: 3, Sevinç Matbaası, Ankara, 1977, s. 155.

ile ilgili olarak şu tespitleri yapabiliriz:

- Sadece karar ilan edilecektir.
- Sadece müebbet ağır hapis cezasına hükmolunan karar ilan edilecektir.
- Kararın sadece sonuç kısmı (özü) ilan edilecektir.
- Karar, 1) kararın verildiği yerde 2) cürümün işlendiği yerde 3) mahkûmun en son ikamet ettiği yerde ilan olunacaktır.

1887 tarihli Zanderelli raporunda bu madde ile ilgili yapılan şu yorum konumuz açısından dikkat çekicidir: “Cürümün ve mücrimin meş’um şöhretine umumi tamirin malûmiyeti tekabül eylemelidir.”⁴³ Yani suç ve o suçu işlemiş olan kişinin kötü bir şöhrete sahip olması, bozulan kamu düzenin düzeltilmesinde rol oynayabilmektedir.

Majno, dönemin İtalyan ceza kanununun özel hükümlerinden de yola çıkarak hükmün ilanının çeşitli amaçlara hizmet ettiğini ifade etmiştir⁴⁴. Örneğin isim, marka, işaret, resim, edebi ve sınaî eserlerin modellerinin taklidi veya bu taklit edilmiş olan maddelerin kullanılması (İtalyan ceza kanunu md. 296) halinde hâkim tarafından belirlenecek bir gazetede hükmün ilanı emrolunabilir. Majno’ya göre bu şekilde hem cezanın tesiri artacaktır; hem de zarara uğrayanın hukuku daha iyi bir şekilde korunacaktır. Dikkat edilirse teşhir ile bir nebze de olsa mağdurun hakları korunmaya çalışılmıştır. Aynı şekilde hakaret ve sövme suçlarında (İtalyan ceza kanunu md. 399) hükümlerin ilanına karar verilebilir. Burada da haysiyeti zarara uğrayanın uğradığı manevi zararın *tamiri* amacıyla ilana karar verilebilmektedir. Devlet memuriyetinin suiistimal edilmesi veya hukuka aykırı olarak kullanılması durumunda da (İtalyan Ceza Kanunu md. 185, 186) hâkim cezanın daha etkili ve ibret verici olması amacıyla hükmün ilanına karar verebilmektedir.

ETCK da benzer kanuni hükümleri benimsemiştir. ETCK md. 43’e göre “idam ve müebbet ağır hapis cezalarını mutazammın olan hüküm ilamının hülasası hükmün sadır olduğu ve cürümün işlendiği mahkumunaleyhin en son ikamet ettiği mahalle veya kariyenin münasip mahallerine asılarak ilan olunur.” Bu durumda şu tespitler yapılabilir:

- Sadece karar ilan edilecektir.
- Sadece müebbet ağır hapis ve idam cezaları ilan edilecektir.
- Hükmün sadece sonuç kısmı (özü) ilan edilecektir.
- Karar, 1) Kararın verildiği yerde 2) Cürümün işlendiği 3) Sanığın en son

⁴³ Majno, s. 155.

⁴⁴ Majno, s. 156.

Yaptırım Türü Olarak Teşhir

ikamet ettiği yerde ilan edilecektir.

- Karar asılarak ilan edilecektir.

Türk literatüründe de hükmün ilanının bir çeşit teşhir olduğu konusunda tartışma yoktur. Hatta bazı yazarlar hükmün ilanını daha da geniş yorumlayarak; ilandan maksadın ibret esasına dayanan bir özelliği olmakla beraber, teşhir muhakkak gerekli görülüyorsa bunun yayın yoluyla da yapılabileceği fikrindedirler⁴⁵. Muhtar ÇAĞLAYAN ise hükmün ilanını *gıyaben teşhir* olarak tanımlamıştır⁴⁶. Yazara göre teşhir ile bir taraftan, çok ağır olan cürümün işlendiğini bilen ve haber almış bulunan kimselerle halka, failin cezalandırıldığını böylece adaletin yerini bulduğunu duyurmaya diğer taraftan da ibret teşkil etmesi suretiyle cezanın genel önleme amacına hizmet edilmiş olmaktadır⁴⁷. Bu sayede teşhir ile toplumun tatmin edilmesi ve halkın devlete olan güveni pekiştirilmiş olmaktadır. Bunun neticesi olarak da hükümden sonra bir intikam devresinin açılması engellenmiş olacaktır⁴⁸.

ETCK da İtalyan Ceza Kanunu gibi memuriyetin suiistimali veya hukuka aykırı olarak kullanılması durumunda hâkime bu durumu ilan edebilme yetkisini vermiştir. Bu bağlamda 252'nci maddeye göre mülki ve askeri memuriyetlerden birini nizamsız olarak ifa ve ifaya teşebbüs eden kimse ile memuriyeti terk etmesi kendisine resmen bildirilmiş iken, yine memuriyete devam eden memurun hapis cezasına ilişkin kararın hülasası suçun işlendiği veya hükümlünün ikamet ettiği vilayet gazetelerinden birinde ilan edilebilecektir. Dikkat edilirse burada esas itibarıyla bir tedbir amaçlanmaktadır. Halkın memur olmadığı halde o görevi yapan kişi hakkında dikkatini çekerek ikaz etmek amaçlanmıştır.

YTCK hükmün ilanı müessesesini ortadan kaldırmıştır. ETCK'da düzenlenen 43'ncü maddeye tekabül edecek bir madde yoktur. ETCK'da 252'nci maddede düzenlenen suç, YTCK'da 262'nci maddede düzenlenmiş fakat hükmün ilanı hususu kaldırılmıştır.

YTCK'da ilk kabul edildiği haliyle iftira suçu basın ve yayın yoluyla işlenirse etkin pişmanlıktan yararlanılamayacaktır. Fakat 5377 sayılı yasayla yapılan değişiklikle "Basın ve yayın yoluyla yapılan iftiradan dolayı etkin pişmanlık hükümlerinden yararlanılabilmesi için, bunun aynı yöntemle yayınlanması gerekir"

⁴⁵ Nejat ÖZTÜRK, **Türk Ceza Kanunu Şerhi ve Tatbikatı**, Birinci Cilt, Balkanoğlu Matbaacılık, Ankara, 1966, md. 43.

⁴⁶ M. Muhtar ÇAĞLAYAN, **Türk Ceza Kanunu**, Cilt 1, 3'ncü baskı, Yetkin yayınları, Ankara, 1986, s. 369.

⁴⁷ ÇAĞLAYAN, 369.

⁴⁸ ÇAĞLAYAN, s. 369.

hükmü konmuştur. Hükümet değişiklik gerekçesi olarak “Suç işlendikten sonra basın kuruluşunun el değiştirmesi veya kapanması durumunda yayınlama mümkün olmayacağından madde değiştirilmelidir.” fikrindeydi⁴⁹. Kanun değişikliği ile şuan yürürlükte olan hüküm doğrultusunda teşhirin dolaylı olarak uygulandığını ifade edebiliriz. Zira kişi eğer basın yayın yoluyla işlemiş olduğu iftira suçundan dolayı etkin pişmanlık içerisindeyse, bu husus yine aynı şekilde basın yayın yoluyla yayınlanmalıdır. Bu durumun teşhir ile olan ortak noktası diğer kişilerin bundan haberdar olmasıdır. Fakat hükümet gerekçesinden de anlaşıldığı üzere bu yeni düzenlemedeki amaç teşhir etmek değildir.

Mukayeseli hukuku irdelediğimizde hükmün ilanı bazı devletlerde örneğin İsviçre’de bir ceza olarak değil tedbir olarak uygulanmıştır⁵⁰. İsviçre ceza kanununun 61’nci maddesine göre hükmün ilanı, gerek mahkûmiyet ve gerekse beraat hallerinde karar altına alınabilir. Hâkim ilanın yapılma tarzını belirler. ABD’deki cinsel suçluların internet vasıtasıyla teşhiri de bir nebze de olsa hükmün ilanı kapsamına girmektedir. Zira oradaki uygulamada da cinsel suç failleri teşhir edilirken işlemiş oldukları suç da belirtilmektedir. Farklı olan husus, kararın hangi mahkeme tarafından ve hangi tarihte verildiğini belirtilmemesi; sadece suçlunun işlemiş olduğu suç tipinin vurgulanmasıdır.

Sonuç itibarıyla hükmün ilanı literatürde teşhir olarak kabul edilmiştir. İki uygulamanın ortak özelliği verilen cezanın tesirini artırmayı ve başkalarına ibret olmayı amaçlamasıdır.

3. Hükmün Alenen İnfazı Ve Teşhir

Hükmün alenen infazı ile mahkeme tarafından ne tür bir yaptırıma karar verilirse verilsin bu kararın yerine getirilmesinin halk tarafından izlenmesi anlaşılabilir. Bu durumun teşhir ile olan bağlantısı yine kararın halk tarafından bilinmesi ve hatta izlenmesidir.

Hükmün alenen infazı esas itibarıyla yine ceza hukukunun ilahi ve kamusal ölç döneminde uygulanmıştır. Bu uygulamayla güdülen amaç kefaret ve ibretin ön plana çıkmasıdır. Başlangıcını Hıristiyanlıktan alan kefaret görüşü, cezayı kötülük yapan kişiye azap ve ızdıraplar çektirilerek onun kötülüklerden temizlenmesini sağlayıcı bir araç olarak görülmesinden kaynaklanmaktadır⁵¹. Bu anlamdaki kefareti sağlamak

⁴⁹ http://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/tutanak_sd.birlesim_baslangic?P4=12505&P5=B&PAGE1=31&PAGE2=&web_user_id=4711419 e.t.: 10.12.2007.

⁵⁰ Abdullah Pulat GÖZÜBÜYÜK, *Alman, Fransız, İsviçre ve İtalyan Ceza Kanunları ile Mukayeseli Türk Ceza Kanunu Açıklaması*, Cilt 1, Sevinç Matbaası, Ankara, 1970, s. 161.

⁵¹ DÖNMEZER, s. 28.

için ise ibret esasına başvuruluyordu. Çünkü verilen cezanın alenen infaz edilmesi ile kamuya ibret olarak, diğer kişiler korkutulmakta ve böylece suç işlemeye eğilimli olanlar suç yolundan alıkonulmaktaydı⁵². Bu iki amacı gerçekleştirebilmek için ise verilen cezaların alenen infaz edilmesi gayeye uygun bir usul olmuştur.

Hükmün alenen infazı çok eski dönemler dışında günümüze yakın zamanda da uygulanmıştır. AİHM önüne gelen bir dava bize bu konuda bilgi vermektedir. 1972 yılında çocuk mahkemesi tarafından bir çocuğa ceza olarak üç adet sopa cezası verilmiş ve bu ceza kanun gereği bir amir polis denetiminde özel bir odada doktor ve çocuğun babası gözetiminde infaz edilmiştir⁵³. Mahkeme bu uygulamayı işkence yasağını düzenleyen 3'ncü madde çerçevesinde değerlendirmiştir. Mahkemeye göre bu ceza *onur kırıcı bir ceza* sayılmalıdır. Çünkü söz konusu ceza ile çocuk, *kendisini hiç tanımayan kişiler önünde çıplak kaba etlerine sopa vurulmak suretiyle aşağılanmıştır*. Anılan davada hüküm tüm toplum önünde infaz edilmemiştir; fakat çocuğun tanımadığı kişiler önünde infaz edilmiştir. Mahkemeye göre de bu durumda çocuğun aşağılanmasına, kendi gözünde utanca boğulmasına yetmiştir. Mahkeme ayrıca cezanın kısmen de olsa alenen infaz edilmesinden dolayı sağlanacak olan genel önleyici amacın –başka bir ifadeyle etkin bir caydırıcılık vasfının-, o cezanın aşağılayıcı olmasını ortadan kaldırmayacağına hükmetmiştir⁵⁴.

Hükmün alenen infazı sadece Avrupa'da değil Türk hukuk tarihinde de görülmektedir. İslam hukukunda bazı suçların cezalarının alenen infaz edilmesine hükmedilmiştir. Kur'anı Kerimin Nur Suresinin 2'nci ayetinde yer alan ifade buna işaret eder: *Mü'minlerden bir topluluk da onların cezalandırılmasına şahit olsun*⁵⁵. İnfaz aleni olmalıdır fakat *seyirlik bir törene dönüşmemelidir*⁵⁶. Ukubata göre aralarında nikâh akdi veya evlilik şüphesi (batıl veya fasid nikâh akdi) ya da mülkiyet ilişkisi (efendi-cariye) bulunmayan kadınla erkeğin kendi rızaları ile cinsel ilişkide

⁵² DÖNMEZER, s. 28.

⁵³ Tyrer/Birleşik Krallık davasının özet Türkçe metni için bk. Erdem KILIÇ, "Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Çerçevesinde İşkence Yasağı", Kırıkkale Üniversitesi SBE, Kamu Hukuku Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale 2005, s. 84, dp. 237. Dava için bk.

<http://cmiskp.echr.coe.int/tkp197/view.asp?item=1&portal=hbkm&action=html&highlight=tyrer%20%7C%20%22THE%20UNITED%20KINGDOM%22&sessionId=19598877&skin=hudoc-en e.t.: 23.02.2009>.

⁵⁴ Aynı yönde görüş için bk. Murat ÖNOK, **Uluslararası Boyutuyla İşkence Yasağı**, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2006, s. 212.

⁵⁵ http://www.diyenet.gov.tr/kuran/ayet.asp?Kuran_id=24&Ayete_No=2&I3.x=10&I3.y=4 e.t.: 23.02.2009.

⁵⁶ Mustafa AVCI, "İslam'ın Ceza Hukukuna Katkısı", **İslam Hukuku Araştırmaları Dergisi**, Sayı: 8, Nisan 2006, s. 145.

bulunmalarına hadd-ı zina denir⁵⁷. Zina suçunun özel ispat usulü vardır. Buna göre suçun oluşabilmesi için dört erkek şahidin bu ilişkiyi gördükleri yönünde şahadet etmeleri veya zinanın taraflarının dört kere suçlarını ikrar etmeleri gerekmektedir⁵⁸. Bu şartlar gerçekleşirse verilecek olan recm cezası yani taşlanarak öldürme alenen infaz edilecektir⁵⁹. Şu gerçeği de göz ardı etmemek gerekir; Osmanlı ceza hukukunda recm cezası tüm İmparatorluk tarihi boyunca bir kere uygulanmıştır⁶⁰.

Osmanlı devletinde verilen bedeni cezalar halkın içinde, alenen infaz edilmiştir. 1139/1779 tarihli bir sicil kaydında cezaların aleni olarak infaz edildiği, özellikle de halkın kalabalık olduğu yerlerde bu infazların gerçekleştirildiği görülmektedir⁶¹. İdam mahkûmlarının camiye bitişik dükkânların önünde cezalandırılmalarından ötürü Üsküdar Mührimah Sultan Camii imamının camii cemaatinin bu sebeple azaldığını, dükkân sahiplerinin de bu işten zarar gördüklerini belirterek infazın burada gerçekleştirilmemesi yönünde talepleri tespit edilmiştir⁶². Akman, suçluların infazdan önce veya sonra ibret için sokaklarda gezdirilmesinin yahut belli bir yerde teşhir edilmesinin bir âdet olduğu fikrindedir⁶³.

Görüldüğü üzere hem eski hukuk sisteminde hem de çağımıza çok yakın zamanlarda verilen cezalar alenen infaz edilebilmiştir. Bu durum da doğal olarak teşhir sayılmalıdır.

SONUÇ

Teşhirin, kendisine verilen anlam doğrultusunda ceza hukukuyla bağlantısı değişebilmektedir. Biz teşhiri geniş yorumlayarak, teşhir edilen olgunun çeşitli yöntemlerle diğer kişiler tarafından bilinmesi en azından ondan haberdar olunması olarak algılıyoruz. Bu bağlamda bizzat kişinin kendisinin halka ifşa edilmesi teşhir sayılırken, kişi hakkında verilmiş olan bir mahkeme kararı ya da internet ortamında resmin konulması da teşhir sayılmalıdır.

Teşhirin ceza hukukuyla ilgili olan ilk bağı onun bir yaptırım olup olmadığı

⁵⁷ CİN, AKYILMAZ, s. 220.

⁵⁸ CİN, AKYILMAZ, s. 221.

⁵⁹ Fakat recm cezası, had cezası olarak algılanmamalıdır, yani anılan cezanın ve infazının bu şekilde olması İslam hukukun asli kaynaklarda yer almamaktadır. Bu da bir tazir cezasıdır. Yani zamanın otoritesine bırakılmıştır. Hayrettin KARAMAN, **Zinanın İslam'a Göre Cezası Nedir? Recim istisnai bir durum mudur?** <http://www.hayrettinkaraman.net/sc/00107.htm> e.t.: 23.02.2009.

⁶⁰ Hicri 1 Cemaziyelahir 1091 tarihinde uygulanan ceza hakkında ayrıntılı bilgi için bk. Mustafa AVCI, **Osmanlı Hukukunda Suçlar ve Cezalar**, Gökkuşbu Yayınları, İstanbul, 2004, s. 201.

⁶¹ AKMAN, s. 133.

⁶² AKMAN, s. 133.

⁶³ AKMAN, s. 135.

Yaptırım Türü Olarak Teşhir

noktasındadır. Bu bağlamda teşhirin ceza ve güvenlik tedbiri olup olamayacağı tartışılabilir. Çağdaş ceza hukukunun ortaya koyduğu iyi bir cezada olması gereken şahsılık, insan onuruyla bağdaşma ve düzeltilebilirlik prensipleri dikkate alındığında teşhiri teknik anlamda ceza olarak kabul etmemek gerekir. Fakat tarih bize Almanya’da uygulanan pranger sistemi, Osmanlı hukukunda zina edenlerin eşeğe ters bindirilerek ifşa edilmesi gibi teşhirin bir ceza olarak uygulanma örneklerini göstermektedir. Eski hukuk sistemlerinde teşhir bu şekilde doğrudan ceza olduğu gibi, ek bir ceza olarak da uygulanmıştır. Örneğin Osmanlı hukukunda mahkum, kürek cezasına çarptırılmadan evvel topluma gösterilmektedir.

Yaptırımın diğer türü olan güvenlik tedbiri açısından meseleye baktığımızda teşhirin tarihe gömülmüş bir kavram olmadığını belirtebiliriz. Güvenlik tedbirleri ile güdülen amaçlardan birinin mahkûmun tehlikeliliği dikkate alınarak toplumu korumak olduğu bilinmektedir. Bu bağlamda ABD’de teşhir, güvenlik tedbiri şeklinde uygulanmaktadır. Şöyle ki kanunda belirtilen belli cinsel suçları işlemiş ve bundan mahkûm olmuş kişiler topluma salıverilmeden evvel, internet vasıtasıyla teşhir edilmektedirler. Herkesin rahatlıkla ulaşabileceği internet sitesinde kişilerin resimlerinden adreslerine varıncaya kadar birçok bilgi verilmektedir. ABD’li yasa koyucuya göre böyle bir kişinin toplum içinde hayatını sürdürmesi başta çocuklar olmak üzere halkın sağlığı, ferahı için önemli bir tehlikedir.

Teşhiri geniş anlamda yorumladığımızda hükmün ilanının da bir çeşit teşhir olduğunu rahatlıkla söyleyebiliriz. Zaten bu görüş öğretilerde de kabul görmüştür. Şuan ülkemizde sadece basın yayın yoluyla iftira suçunu işleyen kişinin etkin pişmanlıktan yararlanabilmesi için bu durumun aynı yolla yayınlanması şeklinde bir hükmün ilanı müessesesi uygulanmaktadır.

Teşhirden güdülen amaç ise onun kullanılış tarzına göre değişmektedir. Öncelikle şunu ifade etmekte yarar vardır: Teşhiri ne şekilde kullanırsanız kullanın güdülen ortak amaç, genel önleyici amaç ve ibrettir. ABD de olduğu gibi teşhiri toplumu korumak amacına hizmet etmesi şeklinde de kullanabilirsiniz. Aynı şekilde ETCK 252’nci maddesinde olduğu gibi toplumu ikaz etmek amacıyla da teşhir müessesesi kullanılabilir. Bazı yazarlar işlenen suç tipine göre de teşhirden yararlanılabileceğini ifade etmektedirler. Örneğin Majno, hakaret suçunu işlemiş bir kişi hakkında verilmiş olan kararın ilanının, mağdurun manevi zararını daha iyi gidereceği kanısındadır. Aynı yazara göre, isim, marka, işaret, resim, edebi ve sınaî eserlerin modellerinin taklidi veya bu taklid edilmiş olan maddelerin kullanılması halinde hâkim tarafından belirlenecek bir gazetede hükmün ilanı ile zarara uğrayanın hukuku daha iyi bir şekilde korunacaktır.

Teşhirin bu şekilde doğrudan etkilerinin olduğu gibi, dolaylı etkileri de vardır. Hükmün ilanı ile verilen cezanın halk tarafından ve mağdur tarafından bilinmesi, halkın devlete güvenmesine sebep olur. Bu şekilde halk adaletin yerine bulunduğunu daha rahat bir şekilde öğrenmiş olacaktır. Bunun sonucunda da mağdurun intikam alma isteği veya arzusu bir nebze de engellenmiş olacaktır.

Netice olarak teşhir müessesesi, tarih sahnesinde sıklıkla karşımıza çıkmakla beraber günümüzde de bir şekilde kullanılmaktadır. Faili teşhir etmek ile onun doğrudan manevi varlığına bir müdahale söz konusu olmaktadır. Bu nedenle bu müessese kullanılırken çok dikkatli olmak gerekir. Aynı şekilde kullanılış şekilleri de milletlere göre farklılık gösterebilmektedir. Zira bizde de olduğu gibi bazı milletlerde kişilerin özel hayatları diğer insanlar tarafından daha fazla ilgi çekmektedir. Bu ise bu uygulamanın etkisinin derecesine nüfuz etmektedir. Anlatılanlar doğrultusunda teşhir müessesesi göz ardı edilmemesi gereken bir sistemdir.

KAYNAKLAR

Abdullah Pulat GÖZÜBÜYÜK, **Alman, Fransız, İsviçre ve İtalyan Ceza Kanunları ile Mukayeseli Türk Ceza Kanunu Açıklaması**, Cilt 1, Sevinç Matbaası, Ankara, 1970.

Abdurrahman MALİKİ, “Tazir Cezalarının Çeşitleri”, **İslam Hukukunda Ceza**, http://www.hilafet.com/kitaplar/Islam_Hukukunda_Ceza/26.htm e.t.:25.02.2009

Ali Rıza ÇOBAN; “İnsan Hakları Hukukunda ‘Dokunulmaz Haklar’ (Sert Çekirdekli Temel Haklar)”, **Argumentum Aylık Hukuk Dergisi**, Yıl:7 Sayı:52, Nisan-Mayıs-Haziran 1997.

Bahri ÖZTÜRK, Mustafa Ruhan ERDEM, **Uygulamalı Ceza Hukuku ve Güvenlik Tedbirleri Hukuku**, Seçkin Yayıncılık, 9’ncü baskı, Ankara, 2006.

Çoşkun ÜÇOK, Ahmet MUMCU, Gülnihal BOZKURT, **Türk Hukuk Tarihi**, Savaş Yayınevi, 9’ncü baskı, Ankara, 1999.

Erdem KILIÇ, “Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Çerçevesinde İşkence Yasağı”, Kırıkkale Üniversitesi SBE, Kamu Hukuku Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale, 2005.

Ferit DEVELLİOĞLU, **Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat**, Aydın Kitabevi, Ankara, 2007.

Halil CİN, Gül AKYILMAZ, **Türk Hukuk Tarihi**, Sayram Yayınları, Konya 2003.

Hayrettin KARAMAN, **Zinanın İslam’a Göre Cezası Nedir? Recim istisnai bir durum mudur?** <http://www.hayrettinkaraman.net/sc/00107.htm> e.t.: 23.02.2009

İlhan AKBULUT, “İslam Hukukunda Suçlar ve Cezalar”, **AÜHFD**, Cilt: 52, sayı 1, Ankara, 2003.

İzzet ÖZGENÇ, **Türk Ceza Kanunu Gazi Şerhi**, Seçkin Yayıncılık, 2’nci baskı, Ankara, 2005.

Majno, **Ceza Kanunu Şerhi Türk ve İtalyan Ceza Kanunları**, Yargıtay Yayınları no:3, Sevinç Matbaası, Ankara, 1977.

Mehmet Akif AYDIN, **Türk Hukuk Tarihi**, Beta Yayınları, 3’ncü baskı, İstanbul, 1999.

Mehmet AKMAN, **Osmanlı Devletinde Ceza Yargılaması**, Eren Yayıncılık, İstanbul, 2004.

Metin HÜLAGU, **İslam Hukukunda Hapis Cezası**, Rey Yayıncılık, Kayseri, 1996.

M. Muhtar ÇAĞLAYAN, **Türk Ceza Kanunu (İçtihatlı, Açıklamalı)**, Cilt 1, 3'ncü baskı, Yetkin yayınları, Ankara, 1986.

Mustafa AVCI, "İslam'ın Ceza Hukukuna Katkısı", **İslam Hukuku Araştırmaları Dergisi**, Sayı:8, Nisan 2006.

Mustafa AVCI, **Osmanlı Hukukunda Suçlar ve Cezalar**, Gökkuşbu Yayınları, İstanbul, 2004.

Mustafa ŞENTOP, **Tanzimat Dönemi Osmanlı Ceza Hukuku**, Yaylacık Matbaası, İstanbul, 2004.

Murat ÖNOK, **Uluslar arası Boyutuyla İşkence Yasağı**, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2006.

Nejat ÖZTÜRK, **Türk Ceza Kanunu Şerhi ve Tatbikatı**, Birinci Cilt, Balkanoğlu Matbaacılık, Ankara, 1966.

Nur CENTEL, Hamide ZAFER, Özlem ÇAKMUT, **Türk Ceza Hukukuna Giriş**, 4'ncü baskı, Beta Yayınları, İstanbul, 2006.

Sulhi DÖNMEZER, **Genel Ceza Hukuku Dersleri**, Bahçeşehir Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 2003.

Şemsettin SAMİ, **Kâmûs-ı Türki**, Osmanlıca-Osmanlıca Sözlük, Çağrı Yayınları, İstanbul 2006.

Teodora Spandugino, **La Genealogie du Grand Turc**, <http://blog.milliyet.com.tr/Blog.aspx?BlogNo=33111> e.t.: 25.02.2009

Zafer GÖREN, **Temel Hak Genel Teorisi**, Dokuz Eylül Üniversitesi Yayını, 4'ncü baskı, İzmir, 2000.

<http://www.tdk.org.tr/> e.t.: 25.02.2009

<http://www.anayasa.gov.tr/> e.t.: 25.02.2009.

<http://cmiskp.echr.coe.int/tkp197/view.asp?item=1&portal=hbkm&action=html&highlight=tyrer%20%7C%20%22THE%20UNITED%20KINGDOM%22&sessionid=19598877&skin=hudoc-en> e.t.: 23.02.2009.

<http://www.diyenet.gov.tr> e.t.: 23.02.2009.

<http://en.wikipedia.org/wiki/Pranger> e.t: 25.02.2009.

http://en.wikipedia.org/wiki/Public_humiliation e.t.:25.02.2009.

<http://www.devletarsivleri.gov.tr/katalog/> e.t.: 23.02.2009.

Yaptırım Türü Olarak Teşhir

[http://www.legislature.mi.gov/\(S\(vsui0u45qwc1o245ukjl4xqi\)\)/mileg.aspx?page=getObject&objectName=mcl-28-721a](http://www.legislature.mi.gov/(S(vsui0u45qwc1o245ukjl4xqi))/mileg.aspx?page=getObject&objectName=mcl-28-721a) e.t.: 23.02.2009

<http://www.meganslaw.ca.gov/sexreg.aspx?lang=ENGLISH> e.t.: 23.02.2009

<http://www.leginfo.ca.gov/cgi-bin/calawquery?codesection=pen&codebody=&hits=20> e.t.: 23.02.2009.

<http://meganslaw.ca.gov/registration/offenses.aspx?lang=ENGLISH> e.t.: 23.02.2009.

<http://en.wikipedia.org/wiki/Pranger> e.t.: 25.02.2009.

http://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/tutanak_sd.birlesim_baslangic?P4=12505&P5=B&PAGE1=31&PAGE2=&web_user_id=4711419 e.t.: 10.12.2007.

<http://sexoffender.chicagopolice.org/> e.t.: 25.02.2009.

<http://www.mipsor.state.mi.us/> e.t.:25.02.2009.

KISALTMALAR

ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
AİHM	: Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi
AÜHFD	: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
AYM	: Anayasa Mahkemesi
Batıder	: Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi
bk.	: bakınız
C	: Cemaziyelahir
dp.	: Dipnot
e.t.:	: erişim tarihi
ETCK.	: Eski Türk Ceza Kanunu
f.	: fıkra
md.	: madde
R	: Rebiülahir
s.	: sayfa
SBE	: Sosyal Bilimler Enstitüsü
TRT	: Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu
VUK	: Vergi Usul Kanunu
YTCK	: Yeni Türk Ceza Kanunu